

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Як забезпечити гендерну рівність у політиці

В Україні існує явище гендерної нерівності, яке полягає в непропорційному представництві обох статей у різних сферах життя, різниці в оплаті праці жінок і чоловіків, існуванні стійких гендерних стереотипів, проявах дискримінації за статевою ознакою. Одне з головних проблемних питань – неадекватне представництво жінок на державних та адміністративних постах. У рамках проекту “Сприяння законодавчому забезпеченню гендерної рівності в Україні” аналітики МЦПД працюють над виробленням можливих варіантів забезпечення збалансованого представництва жінок і чоловіків у виборних органах

Для чого нам гендерна рівність

Серед головних ознак демократії – однакові права та можливості їх реалізації для всіх груп суспільства. Стаття 24 Конституції проголошує, що рівні права жінки і чоловіка забезпечуються наданням їм однакових з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності.

Про відсутність рівних можливостей участі українок у політичному житті промовисто свідчить той факт, що на виборах 2006 року до Верховної Ради з 450 депутатів було тільки 39 жінок, або 8,7%. За цим показником Україна посідає одне з останніх місць у Європі, де середній показник становить 19,8%, і 106-те місце у світі.

Тим часом світовий досвід переконує, що лише ті країни, які політично вирішили питання надання повноважень жінкам і забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків, створили належні умови для економічного розвитку. Країни, що посідають найвищі місця у рейтингу людського розвитку ООН, також найкращі з погляду забезпечення збалансованого представництва. Це, зокрема, Австрія, Бельгія, Данія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Фінляндія та Швеція.

Міжнародні зобов'язання України

На міжнародному рівні існують кілька документів, що констатують міжнародне визнання цієї проблеми та визначають напрями її вирішення. Це, зокрема, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм

дискримінації щодо жінок і Цілі розвитку тисячоліття ООН (ЦРТ).

Відповідно до Статті 7 Конвенції, держави-учасниці застосовують “всі відповідні засоби для ліквідації дискримінації стосовно жінок у політичному та суспільному житті”. Декларація про ЦРТ, своєю чергою, закликає уряди забезпечити гендерне співвідношення на рівні від 30 до 70% для будь-якої статі у виборних органах і вищих органах виконавчої влади до 2015 року. Україна, приєднавшись до цих документів, визнала існування проблеми та взяла на себе зобов'язання вирішити її.

Про рівне представництво жінок і чоловіків у виборних органах також ідеться у документах Європейського Союзу, що важливо з огляду на євроінтеграційні прагнення України. Зокрема Резолюція Ради Європи щодо участі чоловіків і жінок у процесі ухвалення рішень закликає країни-члени встановити збалансоване представництво жінок і чоловіків у політичному житті як пріоритетне завдання політики щодо їхніх рівних прав і можливостей.

Резолюція Європейського парламенту стосовно жінок у процесі ухвалення рішень зазначає, що недостатнє представництво жінок у політичному житті неприйнятне для демократичного способу управління, та закликає до використання квот як тимчасового засобу для досягнення збалансованого представництва і на рівні партій, і на рівні виборчої системи.

Механізми забезпечення рівності

Серед найважливіших інституційних механізмів фактичного закріплення

рівності між чоловіками та жінками потрібно визначити використання політики позитивних дій, або позитивної дискримінації.

Це поняття, яке широко застосовують західні політики та правники, виникло для виправдання існування цілої низки норм права. За формальними ознаками їх можна кваліфікувати як такі, що дискримінують або обмежують чоловіків, але передбачають систему квот; розробку програми підготовки жінок-лідерів; вжиття заходів, спрямованих на те, щоб допомогти жінкам поєднати сімейну та професійну сфери.

Позитивні дії є способом переходу від формальної рівності до фактичної, що зобов'язує уряди, і політичні партії забезпечити жінкам однаковий доступ до активної участі в діяльності владних структур, зокрема в ухваленні рішень.

Можливі способи забезпечення рівного представництва, що використовується у світовій практиці:

1. Квотування на законодавчому рівні списків кандидатів у депутати від політичних партій з вимогою до черговості

Цей варіант передбачає закріплення у законодавстві розміру квоти для кожної статі, вимоги до чергування жінок і чоловіків у списках і механізму контролю за виконанням цієї вимоги та відповідальність за її невиконання. Встановлення вимоги до чергування забезпечує збалансоване представництво у всьому списку кандидатів, у тому числі у його “прохідній” частині.

2. Квотування на законодавчому рівні списків кандидатів у депутати без вимоги до черговості

Цей варіант залишає партіям великі можливості щодо формування списку, і тому може бути прийнятний для більшості політичних сил. Квотування на законодавчому рівні списків кандидатів у депутати без вимоги до черговості не обов'язково одразу призведе до збільшення представництва жінок у парламенті, проте

воно гарантовано збільшить участь жінок у передвиборному процесі.

3. Квотування місць у виборному органі

У цьому разі певну кількість місць у виборному органі виділяють для жінок і чоловіків. За цього варіанта політичні партії подають окремо списки кандидатів на місця. Ця система максимально гарантує вибір заданої кількості жінок і чоловіків до парламенту.

Вада цього варіанта – ускладнення процедури виборів через потребу подання партіями (виборчими блоками) двох окремих списків – на жіночі та чоловічі місця.

4. Застосування партіями добровільних партійних квот

За такого підходу політичні партії у своїх статутах визначають і дотримуються квот у складанні списків кандидатів під час виборів. Перевага такого варіанта – більша гнучкість і можливість для партій встановлювати ті квоти, які вони вважають за потрібне.

Добровільні партійні квоти найбільш поширені в Європі. Зокрема квоти щодо рівного представництва застосовують політичні партії Бельгії, Греції, Італії, Литви, Німеччини, Польщі, Румунії,

Угорщини, Франції, Чехії та багатьох інших країн, разом 160 партій із 69 країн.

Як долати перешкоди

Усунення бар'єрів на шляху до активнішої участі жінок у політичному житті – важливий напрям державної політики незалежно від прийняття або неприйняття квот.

Основні напрями такої діяльності вже визначено у Законі "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", а також у Державній програмі з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2011 року, затвердженій Постановою КМУ № 1834 від 27 грудня 2006 року.

Розбудова "гендерно збалансованого" суспільства є довготривалим процесом. Він потребує, по-перше, фінансово-правового супроводження, по-друге, просвітницьких заходів щодо актуалізації громадської думки з питання однакового представництва жінок і чоловіків у громадянських і державних інститутах. Доцільно створити навчальну програму (курси підвищення кваліфікації) для педагогів різного рівня, спрямовану на врахування в педагогічній практиці коректності щодо гендерних питань. Варто подумати над запровадженням

практики врахування гендерного підходу у плануванні діяльності організацій, державних і недержавних установ.

Важливою в цьому напрямі видається робота засобів масової інформації, які мають адекватно представляти гендерну проблематику в українському суспільстві. Актуальне також створення низки періодичних видань з гендерної проблематики і залучення до співпраці з такими виданнями фахових авторів, авторитетних науковців, політиків і громадських діячів. ■

Мета проекту "Сприяння законодавчому забезпеченню гендерної рівності в Україні", який за фінансування Європейської Комісії МЦПД здійснює разом з Українським освітнім центром реформ (УОЦР), – посилення рівноправної участі жінок у політичних процесах та ухваленні рішень. У перебігу проекту аналітики підготують зелену і білу книги щодо гендерної проблематики в Україні, включаючи питання рівноправної участі жінок у політичних процесах та ухваленні рішень. Докладніше з проектом можна ознайомитися на веб-сторінці <http://www.icps.com.ua/project.html?pid=122>. За додатковою інформацією звертайтеся до Олександра Татаревського за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою atatarevsky@icps.kiev.ua.

Випереджальний індекс: у III кварталі стрімке зростання економіки триватиме

Упродовж I кварталу 2007 року зберігалися високі темпи зростання випереджального індексу, який розраховує МЦПД для оцінки динаміки економічного розвитку України у короткостроковій перспективі.

Прискорення приросту індексу свідчить про міцні підвалини для збереження високої динаміки економічного зростання влітку 2007 року

У I кварталі 2007 року високі темпи зростання випереджального індексу закріпилися. Річне зростання випереджального індексу в березні 2007 року становило 22,03 проти 20,69 в лютому 2007 року. Це відчутно перевищує мінімальне значення 2006 року, зафіксоване в грудні (19,87).

У березні 2007 року внесок усіх компонентів індексу в його зростання, крім ставок за гривневими строковими

вкладами, був позитивним. Головні чинники зростання індексу – сприятлива кон'юнктура на зовнішніх ринках чорних металів, низька інфляція, а також активне кредитування економіки.

Прискорення приросту індексу в I кварталі свідчить про потужні позитивні чинники економічного розвитку у III кварталі 2007 року. Ретроспективний аналіз індексу свідчить, що незначне сповільнення зростання економіки впродовж

I кварталу 2007 року було визначено, зокрема, спадною динамікою приросту двох монетарних компонентів індексу (довгострокових кредитів і ставки за депозитами) в другому півріччі 2006 року. ■

Система випереджальних індексів – один із сучасних інструментів короткострокового прогнозування розвитку економіки. Створений нами індекс покликаний слугувати одним з допоміжників у оцінці перспектив економічного розвитку у короткостроковій перспективі.

За додатковою інформацією звертайтеся до Олександра Жолудя за телефоном (044) 272-1050 чи електронною поштою ozholud@icps.kiev.ua.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400.
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Володимир Нікітін.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402
Web: <http://www.icps.com.ua/>